

hírek

Az újjáépített Aranyvonat 2020-ban a Dunakeszi Járműjavítóban
Kardos Judit felvétele © Magyar Nemzeti Múzeum

REKONSTRUÁLTÁK AZ ARANYVONATOT

¶ 1938-ban, Szent István király halálának kilencszázadik évfordulója alkalmából az uralkodói ereklyét, a Szent Jobbot a köznyelv által Aranyvonatnak hívott vasúti kocsin viték országos körútra. Az második világháború végén elpusztult egykori ereklyeszállítót most régi pompájában tekinthetik meg az érdeklődők. Az öt évig tartó újjáépítést a Magyar Nemzeti Múzeum a Magyar Műszaki és Közlekedési Múzeummal és a Vasúttörténeti Parkkal – ahol a „járóképes” dízkocsi látható lesz – együttműködésben végezte el. Az eredeti kiviteli tervek hiányában fekete-fehér fényképek, korabeli beszámolók és a kortárs műszaki megoldások ismeretében készült a mai vasúti közlekedési szabványoknak is megfelelő helyreállítás. (MNM.HU)

ELHUNYT MUZEOLÓGUSOKRA EMLÉKEZÜNK

¶ Életének 73. évében elhunyt Laczkó János restaurátorművész, műemlékvédelmi szakmérnök, címzetes megyei múzeumigazgató. 1974-től Kecskeméten élt. Csaknem négy évtizeden át a Kecskeméti Katona József Múzeum munkatársa, 1993-tól az intézmény igazgatóhelyettese, 2005-től 2010-ig a múzeumi szervezet igazgatója volt. A piarista templom oltárai, a Bozsó Gyűjtemény szép darabjai, út széli

keresztek és bronzkori agyagedények éledtek újra kezei között. Középkori templomromok és a hajósi kastély műemléki rekonstrukciójában is közreműködött. Pályája összegzésének tartotta a 2008-as kecskeméti Munkácsy-kiállítást, amelynek megvalósításában is aktívan részt vett.

¶ 62 évesen elhunyt Gyekiczki András szociológus, jogász, aki felkutatta, összegyűjtötte mindazt, ami szülővárosában, Pápán az 1944 előtt élt zsidó családok emlékezetéből megmaradt. A kutatási anyagból 2012-ben Rajk László látványterveivel szervezett nagy hatású kiállítást a romos pápai zsinagógában, *Elfeledett szomszédaink* címmel. Élete utolsó munkája a megújuló Rumbach utcai zsinagóga állandó kiállításának rendezése volt. A Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége a Magyar Zsidóságért díjjal tüntette ki 2019-ben.

¶ Elhunyt Albertini Béla professzor emeritus, fotótörténész, szakíró, nyolcvanéves volt. Fotóesztétikai doktorátusát 1979-ben, a művészettörténet-tudomány kandidátusi fokozatát 1984-ben szerezte meg. Az *Artportal* lexikona szerint 1992 és 2002 között a Hadtörténeti Múzeum munkatársa volt. A Magyar Fotóművészek Szövetségben több éven keresztül volt az elnökség tagja és az elméleti bizottság vezetője. 1979 és 1986 között a Fialatok Fotóművészeti Stúdiójának, a Fialat Művészek Klubja fotószekciójának és a Nagybaracscai Fotográfiai Alkotótelepnek is művészeti vezetője volt.

Szakfelelősként és oktatóként a nevéhez fűződik a Fotóriporter és képszerkesztő szaktanrendjének kidolgozása a Kaposvári Egyetem Művészeti Karán. Kutatói tevékenységként számos fotótörténeti cikket és kötetet publikált. Munkája elismeréseként Apáczai Csere János-díjat, Németh Lajos-díjat és Argentum Díjat vehetett át.

¶ Hetvenévesen elhunyt Radványi György, Ybl Miklós-díjas építőművész, a Magyar Művészeti Akadémia (MMA) levelező tagja. A Műegyetem címzetes egyetemi tanáraként, Sátoraljaújhely és Füzér főépítészeként is dolgozott. Alkotói életműve Sátoraljaújhely és Széphalom általa tervezett épületeiben teljesedik ki, ezek közül kiemelkedik a Kazinczy-emlékhely kertjében megépült Magyar Nyelv Múzeuma. Munkásságát számos elismeréssel jutalmazták: 1998-ban Ybl Miklós-díjjal tüntették ki, 2008-ban Sátoraljaújhely díszpolgára lett, 2010-ben pedig Jubileumi Möller István-emlékérmet vehetett át.

¶ Elhunyt Vremir Mátyás paleontológus, az Erdélyi Múzeum-Egyesület Kutatóintézetének gróf Mikó Imre-emléklappal kitüntetett munkatársa, ötvenéves volt. 2004–2005-ben a nyíregyházi Jósza András Múzeum munkatársa volt geológus szakértőként és archeozoológusként. Kutatott Közép-Afrikában, az Erdélyi medence délnyugati régiójában, a bajországi Solnhof-medencében, valamint a Krím félsziget magashegységeiben. Felfedezései közül a legismertebb a zömök sárkány, azaz tudományos nevén Balaur bondoc és az Eurazhdarcho langendorfensis. Világszóló leleteit az EME gyűjteményeinek gyarapítására ajánlotta fel, és általuk egy új

paleontológiai gyűjtemény létrehozását ösztönözte.

¶ Életének 65. esztendejében elhunyt Ladányi József művészettörténész. Kutatási területe a 20. századi magyar művészet volt. 1985 és 2006 között a Petőfi Irodalmi Múzeum munkatársa, 1986-tól 1994-ig a székesfehérvári Szent István Király Múzeumban is dolgozott, ahol számos kiállítás rendezésében vett részt. A huszadik század magyar művészete kiállítássorozat katalógusaihoz adattárakat, bibliográfiákat állított össze. Szerzője volt Jovián György monográfiájának is.

¶ Hatvanévesen távozott közülünk Zsolnay László, a szolnoki Damjanich János Múzeum művészettörténésze, osztályvezetője. Tanulmányai során történelem–népművelés, művészettörténeti és vallástudományi diplomát szerzett. 1985-től dolgozott a múzeumban. Oldalágon a híres keramikus családhoz tartozott, tanult szobrászatot, készített is szobrokat, de a régészeti, múzeumi munka jobban vonzotta. Részt vett ásatáson Ecuadorban, felkutatta a kunhegyesi kápolnában levő – mint kiderült, 14. századból való firenzei – táblakép eredetét, s számos cikkel, videóval, könyvvel, előadással és kiállítás megnyitóval népszerűsítette a művészetet, izesen, lebilincselő stílusban. (MC)

VEZETŐVÁLTOZÁSOK MÚZEUMAINKBAN

¶ Új igazgató áll a Rómer Flóris Művészeti és Történeti Múzeum élén: Székely Zoltán művészettörténész 17 évig volt az egykori Xántus János Múzeum munkatársa, az utóbbi nyolc évben pedig a mosonmagyaróvári Hansági Múzeumot vezette.

- ¶ A zalaegerszegi Göcseji Múzeum igazgatója Kostyál László művészettörténész (eddigigazgatóhelyettes) lett, aki a nyugdíjba vonult Kaján Imrét váltja a poszton. Igazgatóhelyettese Havasi Bálint régész-geoinformatikus, akinek távozása miatt a Balatoni Múzeum új megbízott múzeumigazgatója Németh Péter múzeumpedagógus, természetvédelmi mérnök.
- ¶ Majdnem 51 év szolgálat után visszavonult Tóth János, a Magyar Olaj- és Gázipari Múzeum igazgatója. 1975 novemberében tudományos munkatársként került a múzeumba, majd 1985-ben nevezték ki igazgatónak. (MC)

MUNKÁCSY-NEGYED ÉPÜL

- ¶ A békéscsabai beruházással – amely magában foglalja az Urszinyi–Beliczey-kúria műemléki épületének felújítását, bővítését (a Napsugár Bábszínház új otthonát), a Munkácsy Mihály Emlékház és a kert felújítását, a múzeum állandó kiállításának megújítását, a könyvtár belső udvarának fejlesztését, a Munkácsy-híd teljes rekonstrukcióját és két másik híd felújítását, valamint Munkácsy ihlette művészi alkotások kihelyezését is – a festőóriás örökségét szeretné népszerűsíteni az önkormányzat. A több mint két hektáron, tíz helyszínen megvalósuló fejlesztés csaknem hárommilliárd forintból valósul meg a Modern Városok Program részeként. (BEHIR.HU)

TŰZOLTÓSKANZEN ÉS KÖNYV

A IV. kerületi tűzoltó-parancsnokság az újpesti, Szent László téri laktanya udvarán Európában is egyedülálló tűzoltóskanzent nyitott százötven éves megalakulásuk tiszteletére.

A skanzen számos gépjárművet, köztük igazit történelmi különlegességeket is bemutat: jobbkormányos tűzoltóautót, a Mávag, a Csepel, a Rába és az Ikarus által gyártott autókat, 19. századi gőzfecskendőket. Az állandó kiállítás ingyenesen látogatható, előzetes bejelentkezés alapján.

- ¶ A Keceli Önkéntes Tűzoltó Egyesület története százötven évre tekint vissza, előbb alakult meg nálunk az egyesület, mint az országos szövetség Pesten. A városi múzeumban könyvbemutatóval és kiállítással emlékeztek erre az időszakra. (MC)

MŰZEUMI ELISMERÉSEK

- ¶ Móra Ferenc-díjban részesült Kiss Imre, a Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeum igazgatója és Vig Károly, a Savaria Megyei Hatókörű Városi Múzeum tudományos igazgatóhelyettese (entomológus, főmuzeológus).
- ¶ Több magyar ingatlanfejlesztést is díjazott a Nemzetközi Ingatlanszövetség (FIABCI). Műemlék kategóriában a Budai Vigadó – Hagyományok Háza első, Gül baba türbéje pedig második helyezést ért el, utóbbi a közcélú infrastruktúra és épületfejlesztés kategóriában az első helyet is elnyerte.
- ¶ A székesfehérvári Nemzeti Emlékhely nyerte el a Nemzeti Örökség Intézete által idén alapított „Év Emlékhelye” díjat.
- ¶ Kiskunfélegyháza Város Közművelődéséért kitüntetett díjat kapott Vas László művelődésszervező, a Kiskun Múzeum igazgatóhelyettese. Petőfi Emlékéremben részesült Szabó József, a fehéregyházi Petőfi Múzeum gondnoka, a Petőfi Sándor Művelődési Egyesület elnöke. (MC)

GYARAPODÓ KÖZGYŰJTEMÉNYEINK

- ¶ Felmenőikről készített három korai Munkácsy-képet helyezett letétbe a Vidovszky család a békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeum hamarosan nyíló új állandó kiállításához. A múzeum több mint százéves fennállása óta soha ennyi Munkácsy-mű nem szerepelt az állandó kiállításon, a három portréval együtt 19 eredeti alkotás lesz látható a tárlaton, a képek értéke közelíti az ötmilliárd forintot.
- ¶ Basch Árpád (1873–1945) *Felhős Balaton* című festményével gazdagodott a Balatoni Múzeum képzőművészeti gyűjteménye. A kép egy évek óta hazánkban élő orosz műgyűjtő ajándéka, aki a „Hazatérés” projekt keretében négy éve keresi és vásárolja meg az Osztrák-Magyar Monarchia területéről származó alkotók külföldre került műveit.
- ¶ Szeptembertől a MANK Magyar Alkotóművészeti Közhasznú Nonprofit Kft. helyett a Petőfi Irodalmi Múzeum működteti a Cseh Tamás Archívumot. (MC)

ÚJRA ELÉRHETŐ AZ ARCANUM

- ¶ Az NKA támogatásával ismét ingyenesen férhetnek hozzá több mint 130 gyűjteményben – a megyei és az egyetemi könyvtárakban, a megyei múzeumokban, a levéltárakban és a határon túli magyar közgyűjteményekben – az Arcanum Digitális Tudástárhoz. Az ADT korábban az Elektronikus Információs szolgáltatás Nemzeti Program keretein belül volt elérhető a közgyűjteményeknek, de 2020-ban kikerült a támogatott tartalmak közül. Emiatt sok közgyűjteményben – és ez különösen a határon túli magyar intézményeket sújtotta – anyagi okokból megszűnt a szolgáltatás. (MTI)

MEGÚJULT A SZECESSZIÓS MÚZEUM NAGYVÁRADON

- ¶ A műemléknek nyilvánított szecessziós Darvas-ház nagyon leromlott állapotból született újjá európai uniós finanszírozással. A villa a Városi Múzeum hálózatának részeként Románia egyedüli szecessziós múzeumaként működik; az emeleten a látogatók megtekinthetik, hogyan nézett ki egy polgári lakás a 20. század első évtizedeiben, a földszinten pedig időszaki kiállítás kap helyet a kávézó és a vendéglátó hely mellett. A Vágó testvérek által tervezett épületről és a múzeummal alakulás kérdőjeleiről a *MúzeumCafé* 63–64. számában (172–187.) olvasható bővebb ismertető. (ERDON.RO)

MEGÚJULÓ MÚZEUMI LÉTESÍTMÉNYEK

- ¶ Egymilliárd forintból újítták fel az eredetileg 1906-ban épített Kállay-házat Nyíregyházán. Az épület 1200 négyzetméteres kiállítóterében interaktív várostörténeti tárlat is helyet kap a csaknem 18 ezer darabból – műtárgyakból, értékes könyvekből, dokumentumokból – álló Kállay Gyűjtemény mellett. Az állandó kiállítás bemutatja Kállay Miklós egykori miniszterelnök és családja relikviáit: kitérítetéseket (köztük a Magyar Királyi Szent István-rend nagykeresztjét a csillaggal, melyből ez az egy van az országban), díszruhákat, portrékat, valamint a máltai lovagrendhez kapcsolódó ruhákat. Az épület és az udvar konferenciák, foglalkozások, rendezvények megtartására is alkalmas.
- ¶ Kívül-belül megújult a kondorosi Csárda Múzeum, az egykor betyárok által is látogatott

épület híven mutatja be a korabeli belső tereket, ugyanakkor megfelel a mai kor igényeinek is. A helytörténeti kiállítás korszerű, interaktív elemekkel eleveníti meg a korabeli csárda életét és a pásztorvilágot.

¶ Bükkábrányban nyílt meg A Jószerencse Háza, az ország egyik legkisebb régészeti múzeuma. A vándorló bánya titka címet viselő tárlat a térség nyolcezer éves történelmét tizenkét súlypont segítségével mutatja be. A százötvenmillió forintos beruházás két európai uniós pályázatból valósult meg.

¶ Őriszentpéteren adták át az Őrségi Vadászati Kiállítást befogadó épületet. A Gömbös Mátyás vadászmeister pályája során folyamatosan bővülő – trófeákból, vadászfelszerelésekből álló – gyűjtemény 17 év után került „haza” Magyarzombatfáról. A megújuló kiállítást a Savaria Múzeum természettudományi osztályának muzeológusai és a kiállításrendező csoport tagjai állították össze.

¶ A Tihanyi Bencés Apátság déli udvarán átadták a 225 millió forintos pályázati támogatással megújuló apátsági múzeumot, ezzel egy időben megnyitották a *Lélek a vizek felett – múlt és jelen találkozása a tihanyi apátságban* című állandó kiállítást, amely többek között bemutatja, hogyan nézett ki az apátság alapításakor Tihany, amely akkor még sziget volt, ismerteti legősibb nyelvemlékünk, a *Tihanyi alapítólevél* titkait, érdekességeit, s megismerhetjük az apátság falai között élt és élő szerzetesek életét.

¶ Lift épült az esztergomi Főszékesegyházi Kincstár akadálymentes megközelítéséhez, klimatizálták a látogatóteret, új világítás és új – szellősebben elhelyezett – vitrinek létesültek. (MC)

ÉRTÉKMENTÉS A FELVIDÉKEN

¶ A Művészeti Alap (Fond na podporu umenia) támogatásának köszönhetően a történelmi Gömör vármegye 1741-ből és 1793-ból származó két zászlajával gazdagodott július elején a rimaszombati Gömör-Kishonti Múzeum állandó kiállítása, valószínűleg ezek a legrégebbi megyezászlók Szlovákiában. A kézzel festett selyemszövetből készült zászlók már kritikus állapotban voltak. A Csallóközi Múzeumban viszont százéves halottaskocsikat sikerült restaurálni az alap támogatásával. A Pozsonyepérsen katolikus, Dunaszerdahelyen pedig zsidó temetési szertartásokon használt kocsik a nemrég felújított és átadott somorjai honismereti házban tekinthetők meg. (UJSZO.COM)

MECSET LETT KÉT EGYKORI BIZÁNCI TEMPLOMBÓL

¶ Az UNESCO és keresztény vallási vezetők, valamint kormányok és az Európai Unió több vezetőjének tiltakozása ellenére a török elnök formálisan mecsetté alakította a világörökség részét képező Hagia Sophiát és a Kariye múzeumot Isztambulban. Az Hagia Sophia kilencszáz éven keresztül az ortodox keresztény világ központja volt. Konstantinápoly 1453-as elfoglalása után az Oszmán Birodalom mecsetként használta a katedrális, de 1934-ben Musztafa Kemal Atatürk múzeum-má alakította át az épületet, hogy a Török Köztársaság szekuláris jellegét hangsúlyozza. A keresztény mozaikokat – köztük Szent László leányának, Piroska magyar hercegnőnek 1122 és 1134 között készített arcképét – a pénteki vallási szertartások idején letakarják,

más napokon látogatható az épület. (HUNGARYTODAY.HU)

SZÉTSZEDIK AZ SPK-T

¶ Jelenlegi formájában megszűnik a Porosz Kulturális Örökségvédelmi Alapítvány (SPK). A szervezet eredetileg főként azzal a céllal jött létre, hogy biztosítsa az egykori Poroszország kulturális javainak megőrzését, gondozását és védelmét. A német újraegyesülés után az addig egymástól elszakítva őrzött és bemutatott javak egységes gyűjteményekbe történő integrálása került tevékenységének középpontjába. Az egyre többet bírált szervezet halálát az átláthatatlanság mellett a csekély érdeklődés és a lassan haladó múzeumi felújítások okozták. Az alapítvány helyett valószínűleg négy jön létre, saját menedzsmenttel. Ennek nyomán önállósulhatnak a berlini múzeumok (a legfontosabb berlini múzeumok közül öt a híres Múzeum-szigeten található), saját vezetése lesz az állami könyvtárnak, a titkosszolgálati archívumnak és az Ibero–Amerikai Intézetnek – a német kormány ettől reméli, hogy a kulturális intézmények megállnak a lábukon. (ARTPORTAL.HU)

A KÖRÖSVIDÉKI MÚZEUM ÚJ ÁLLANDÓ KIÁLLÍTÁSAI

¶ Az időszaki kiállítások után fokozatosan megnyílt a nagyváradi múzeum alagsori lapidáriuma, majd az első emeleti tér, amelyben egységes koncepcióba rendeződik a természettudományi és az archeológiai részleg, valamint a történettudományi osztály egy része. Az új interaktív állandó kiállítások korszerű,

21. századi megoldásokkal készültek: digitális és 3D-s technológiát alkalmaznak. A beruházás európai uniós finanszírozással valósul meg, s hamarosan a második és harmadik emeletet is belakják. (ERDON.RO)

NAGY KÁROK LIBANONBAN

¶ A bejrúti katasztrófa nemcsak a város épületeiben, de a kulturális életben is súlyos károkat okozott. A robbanás következtében megrongálódott 640 régi, történelmi szempontból jelentős épület, hatvan közülük bármelyik pillanatban összeomolhat. A lakóépületeken kívül súlyos károk keletkeztek galériákban, múzeumokban, s csodálatos régi ablakok és műalkotások semmisültek meg. Komoly renoválásra szorul a Bejrúti Nemzeti Múzeum, a Bejrúti Amerikai Egyetem Archeológiai Múzeuma, valamint a modern művészeteket bemutató Sursock Museum és a Régészeti Múzeum is. A súlyos gazdasági helyzetben lévő Libanon önerőből képtelen lenne megoldani értékeinek védelmét, nemzetközi összefogásra van szükség, hiszen a becslések szerint a kulturális örökségek helyreállítási munkálatainak költségei meghaladhatják a háromszázmillió dollárt. (THEARTNEWSPAPER.COM)

MEGNYÍLT A BERLINI ZSIDÓ MÚZEUM

¶ Több mint két évig tartó előkészítés után megnyílt a Berlini Zsidó Múzeum (JMB) új állandó kiállítása. A szövetségi kormány 18,6 millió eurós támogatásával megvalósított tárlat az első – 2001-ben megnyitott – állandó

kiállításához képest jóval nagyobb hangsúlyt helyez a közelmúltra és a jelenkorra, az 1945 utáni zsidó közösségre és kultúrára. A lenygel származású amerikai sztárépítész, Daniel Libeskind által tervezett épület legnagyobb részét, több mint ötezer négyzetmétert elfoglaló tárlat öt időrendi tagolású részből és nyolc tematikus egységből épül fel. A tárlaton több mint ezer tárgyat – használati eszközök, vallási vagy dísz tárgyat és műalkotást – vonultattak fel, a kurátorok a történelmi tárgyak mellett audiovizuális eszközöket, a kiterjesztett valóság technológiáját, művészeti installációkat és interaktív játékokat bevetve keltik életre a kiállítás anyagát. (MTI)

A BLACK LIVES MATTER ÉS A MÚZEUMOK

- ¶ Holland múzeumok sokasága csatlakozik a programhoz, amely nemcsak azt vállalja, hogy szembenéz a mélyföldiek gyarmatosító és rabszolgatartó múltjával, hanem saját szervezetükön belül a gyakorlatban is igyekezik felszámolni az intézményi rasszizmust. A koncepció már a rasszizmusellenes tüntetések előtt évek óta kidolgozás alatt állt, de most új lendületet kapott. A Rijksmuseum például a rabszolgatartás témájáról nagyszabású, négy kontinenst és három évszázadot átfogó kiállításra készül, a rotterdami Witte de With Kortárs Művészeti Központ pedig nevet vált: a gyarmati korszak tengernagyának nevét a látogatók javaslataival egyetértésben cserélik le.
- ¶ A londoni British Museum eltávolítja alapítójának, Sir Hans Sloane-nak a mellszobrát az eddigi központi helyéről, és egy olyan részlegre helyezik át, ahol életművét a brit

gyarmatbirodalom kontextusában magyarázzák majd. Sloane orvos volt, 1660-ban született Írországból, és műgyűjteményét többek között jamaicai cukornádültetvényeken dolgozó rabszolgák munkájából finanszírozta. Ebből a gyűjteményből nőtt ki aztán a British Museum.

- ¶ Amíg a nyugati városokban a rabszolgák és a gyarmatosítók szobrait tüntetik el, Benin tengerparti városa, Ouidah a másik irányba megy, és helyreállítja a rabszolga-kereskedelem fájdalmas korszakának műemlékeit: múzeumot alakítottak ki, hajót rekonstruálnak. A 17. és a 18. században több mint egymillió afrikai férfit, nőt és gyermeket tartottak itt egy portugál erődben, mielőtt a rabszolgahajók elszállították őket rettenetes körülmények között – a kiállítások ezeknek a szenvedéseknek állítanak emléket. (MC)

PÉLDÁUL A LOUVRE

- ¶ Hogy megtudjuk, milyen hatással van a járvány az idegenforgalomra és a múzeumokra, elég Párizs és a Louvre esetét megvizsgálni: 2020 első hat hónapjában tizennégy millióval kevesebb turista látogatott el a francia fővárosba, mint egy évvel ezelőtt. A turizmus által termelt jövedelem 3,8 milliárd euróra esett vissza az első fél évben, az előző év azonos időszakának 10,2 milliárd eurójáról. A Louvre júliusban 75, augusztusban pedig 60 százalékkal kevesebb látogatót fogadott 2019 azonos hónapjaihoz képest. Az augusztus végéig előzetesen megvásárolt jegyeket is beleszámítva 550 ezren keresték fel júliusban és augusztusban a Louvre-t, a látogatók csaknem nyolcvan százaléka francia. (ARTDAILY.COM)

